

Katsaus vihreän siirtymän lainsäädäntöhankkeisiin EU:ssa

SYS syyspäivät 12.9.2024

Piia Kähkölä, ympäristöministeriö

Sujuvoittaminen

Sujuvoitusta koko vihreän siirtymän ketjuun

Uusiutuvan energian tuotanto

- 11/2023 hyväksyttiin uusiutuvan energian muutosdirektiivi (RED III –direktiivi)
- Taustalla tarve edistää uusiutuvan energian EU-tavoitteisiin pääsemistä ja lisätä EU:n energiaomavaraisuutta

Raaka-aineiden tuotanto

- 03/2024 hyväksyttiin EU:n kriittisiä raaka-aineita koskeva asetus (CRMA)
- Taustalla oletus, että harvinaisten maametallien kysyntä kasvaa räjähdysmäisesti tulevina vuosina (akut, aurinkopaneelit, tuulivoimalat, sähköautot)

Puhtaiden teknologioiden tuotanto

- 05/2024 hyväksyttiin ilmastopäästöneutraaleja teknologioita koskeva asetus (NZIA)
- Taustalla tarve EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavien teknologioiden teolliselle käyttöönotolle sekä vähentää riippuvuutta muista maista
  - Aurinko- ja tuulivoimateknologiat, vetyteknologiat, sähköverkkoteknologiat

Säädetöksiä yhdistäviä tekijöitä

Yhteyspisteviranomainen

- Jäsenvaltioiden perustettava yksi tai useampi yhteyspisteviranomainen, joka vastaa
  - lupamenettelyn helpottamisesta ja koordinoinnista
  - tietojen antamisesta ja neuvonnasta
  - RED III lisäksi: määräaikojen noudattamisen varmistamisesta
- Ajatuksena se, että hankkeen toteuttajien tarvitsee olla vuorovaikutuksessa vain yhden viranomaisen kanssa
- YM:n lausuntokierroksella olleessa uudessa ympäristöasioiden käsittelyä koskevassa lakiehdotusluonnoksessa YPV liittyvää sääntelyä, mm.
  - 4 § Yhteyspiste
  - 5 § Määräaikojen seuranta
  - 21 § Tiedonsaanti

Sitovat määräajat lupamenettelyille

- Uusiutuvan energian tuotantolaitokset lähtökohtaisesti 24 kk
- Kriittisten raaka-aineiden strategiset hankkeet 27 kk/15 kk
- Nettonollateknologian valmistushankkeet 12 kk/18 kk ja nettonollateknologian strategiset hankkeet 9 kk/12 kk/18 kk
- Määräaika alkaa kulua lupahakemuksen täydellisyyden toteamisesta (vs. vireilletulo)
  - Lupahakemuksen täydelliseksi toteamiselle omat määräajat (30/45 pv)

Yleisen edun mukaisuus

- Luonto-, lintu- ja vesipuitedirektiivissä tarkoitettulla tavalla yleisen edun mukaisiksi tai kansanterveyttä palveleviksi ja yleistä turvallisuutta palveleviksi katsotaan
  - REDIII: kaikki UE-laitokset (ml. varastot)
  - CRMA: strategiset hankkeet
  - NZIA: strategiset hankkeet ja nettonollateollisuuden keskittymissä toteutettavat nettonollateknologian valmistushankkeet

edellyttäen, että kaikki mainituissa unionin säädöksissä säädetyt edellytykset täyttyvät

Eroavaisuuksia

Hankkeiden strateginen status

- CRMAssa ja NZIAssa yleisen edun mukaisuus ja tiukemmat määräajat edellyttävät strategista hanketta koskevan statuksen
  - CRMA: Komissio myöntää statuksen
  - NZIA: Jäsenvaltio myöntää statuksen

RED III: Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueet

- Kunkin jäsenvaltion tulee nimetä ainakin yksi alue, jolla yhdestä tai useammasta uusiutuvan energian muodosta **ei ole odotettavissa** merkittäviä ympäristövaikutuksia
  - Nimeämispäätöksestä tehtävä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarviointi (SOVA)
  - Nimeämispäätöksessä määriteltävä kutakin aluetta koskien ympäristöhaittojen lieventämistoimenpiteitä koskevat ehdot (mitigation measures), joita seuraavan hankkeen ei odoteta aiheuttavan merkittäviä y-vaikutuksia

RED III: Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueet

- Lupamenettelyillä **lyhyemmät määräajat** kuin normaalialueilla (6/12/24 kk)
- **Vapautus** YVA-menettelystä tietyin edellytyksin
  - Tietyt hanketyypit (mm. tuulivoima, vesivoima, aurinkovoima)
  - Hanke noudattaa ko. nopean kehittämisen alueelle asetettuja (ympäristövaikutusten lieventämistoimia koskevia) sääntöjä
  - Hanke ei aiheuta todennäköisesti merkittäviä y-vaikutuksia toisessa jäsenvaltiossa
- YVAsta vapautetuille hankkeille erityinen **seulontamenettely** (uusi konsepti)
  - Aiheutuuko erittäin todennäköisesti merkittäviä ennakoimattomia haittavaikutuksia?
  - Aiheutuuko valtioiden rajat ylittäviä vaikutuksia?
- Seulonnan jälkeen hyväksyntä tai pika-YVA (6 kk)

NZIA: Nettonollateollisuuden keskittymät

- Alueiden perustaminen vapaaehtoista
- Keskittymissä toteutettavien nettonollateknologian valmistushankkeiden katsotaan olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia
- Alueilla ei muuta lupamenettelyjä koskevaa erityissääntelyä

Harmaita hiuksia..

Harmaita hiuksia lainvalmistelijalle

1. Eroavat säädöstyypit

- Direktiivi tulee implementoida, asetukset suoraan sovellettavaa oikeutta

2. Säännösten puutteellinen soveltuvuus kansallisiin ratkaisuihin

- Määräajat koskevat kaikkia menettelyn vaiheita (*ml. ympäristöarvioinnit*) siitä alkaen, kun *hakemus on todettu täydelliseksi*
  - Ei toimi jäsenvaltioissa, joissa YVA-menettely ja Natura-arviointi tehdään osana hankkeen varhaisen vaiheen suunnittelua eli ennen lupahakemuksen täydellisyyttä
- Määräaika alkaa kulua hakemuksen täydellisyyden toteamisesta ja lakkaa silloin, kun (viimeinen) lupa myönnetään
  - Ei toimi jäsenvaltioissa, joissa on monilupajärjestelmä ja lupia haetaan peräkkäin
  - Tarkoituksena on kuitenkin ollut säätää sitova määräaika viranomaiselle, ei toiminnanharjoittajalle

3. Säännösten paikoin epäjohdonmukaiset eroavaisuudet

- CRMA:n määräaikoihin tarvitaan strateginen status, NZIA pelkkä soveltamisalassa oleminen johtaa määräaikojen soveltumiseen ja strateginen status johtaa vielä lyhyempiin määräaikoihin
- Määräaikojen pituudet poliittisen kompromissin lopputuloksia, eivätkä aina perustu tarkoituksenmukaisuuteen

Harmaita hiuksia säädösten soveltajalle

1. Sääntelyn fragmentoituminen hankaloittaa kokonaisuuden hallintaa

- Soveltuvia säännöksiä voi olla samaan aikaan EU-asetuksessa, kansallisessa erityislaissa, ympäristönsuojelun ja hallinnon yleislaissa
- Toisistaan hieman poikkeavia lupamenettelyiden määräaikoja hankala hallita

2. Resurssit

- Niukkenevien resurssien maailmassa määräajoissa pysyminen edellyttää prosessien sujuvoittamista, mutta sujuvoittamisellakin voidaan nopeuttaa vain rajallisesti
- Yhteyspisteviranomaiselta edellytettävä neuvonta ja koordinointi resurssi-intensiivistä

3. Yhteyspisteviranomaisen rooli

- Lupamenettelyn helpottaminen ja koordinointi vs. puolueeton päätöksenteko voi tuoda jääviyskysymyksiä pohdittavaksi

4. Ilmastotavoitteet vs. muut ympäristönäkökohdat

- Ilmaston kannalta vihreä hanke ei aina välttämättä ole vihreä luonnon monimuotoisuuden kannalta, minkä takia ympäristömenettelyt ovat jatkossakin tärkeitä

Kiitokset mielenkiinnosta!

Piia Kähkölä

piia.kahkola@gov.fi